בשעתיה הכא בלא שרגא נמי מתחיל הבלא בשעתיה: (סימן סול"ם תרי"ם סמני"ן בכות"ל) אמר רבא [א]רחפו לבור וסולם בבור ובא אחר וסילקו ואפילו הוא קדם וסילקו פטור דבעידנא דשדייה יכול לעלות הוא ואמר רבא [ב]זרק חץ ותרים בידו ובא אחר ונטלו ואפילו הוא קדם ונטלו פטור דבעידנא דשדייה ביה מיפסק פיסקיה גיריה ואמר רבא זרק בו חץ וסמנין בידו ובא אחר ופיזרן ואפי' הוא קדם ופיזרן פטור דבעידנא דשדא ביה יכול להתרפאות הוה א"ר אשי הלכך אפילו סמנין בשוק א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי נזדמנו לו סמנין מהו אמר ליה [ג]הרי יצא מבית דין זכאי ואמר רבא [ד]זרק צרור בכותל וחזרה לאחוריה והרגה חייב ותנא תונא כגון אלו המשחקין בכדור שהרגו במזיד נהרגין בשוגג גולין בשוגג גולין פשיטא במזיד נהרגין איצטריך ליה מהו דתימא התראת ספק היא מי יימר דהדרה קמ"ל תני רב תחליפא בר מערבא קמיה דרבי אבהו כגון אלו המשחקין בכדור [ה]שהרגו תוך ארבע אמות פטור חוץ לארבע אמות חייב אמר ליה רבינא לרב אשי היכי דמי אי דקא ניחא ליה אפילו פורתא נמי אי דלא ניחא ליה אפילו טובא נמי לא אמר ליה סתם משחקין בכדור כמה [ו](דעיילי טפי) מינח ניחא ליה למימרא דכה"ג כחו הוא ורמינהי [ז][ח]המקדש ונפל קידוש על ידו או על הצד ואחר כך נפל לשוקת פסול הכא במאי עסקינן בשותת תא שמע [ט][י]מחט שהיה נתונה על החרס והזה עליה ספק על המחט הזה ספק על החרס הזה ומיצה עליה הזאתו פסול אמר רב חיננא בר יהודה משמיה דרב מצא איתמר [כ]אמר רב פפא [ל]האי מאן דכפתיה לחבריה ואשקיל עליה בידקא דמיא גירי דידיה הוא ומיחייב [מ]הני מילי בכח ראשון אבל בכח שני גרמא בעלמא הוא ואמר רב פפא [נ]זרק צרור למעלה והלכה לצדדין והרגה חייב אמר ליה מר בר רב אשי לרב פפא מ"ט משום דכחו הוא אי כחו תיזיל לעיל

ואי

בשעתיה. מיד בשעת כפייה מתחיל ואח"כ הולך וחזק: **ואפילו הוא.** הדוחף עצמו: **קדם וסלקו.** קודם נפילתו של זה פטור: **בעידנא דשדייה יכול לעלות הוא.** ופטור על הדחייה ומשום סלוק לא מלית לחיוביה דגרמא בעלמא הוא: **ואפילו הוא קדם.** הזורק את החץ וכן לאחר זריקת החץ קודם שיגיע החץ לחבירו ונטל התריס הימנו: **סמנין.** הראויין לרפאותו: **בידו.** של הרוג: **הלכך.** כיון דאם יש שם סמנין הראויין לרפאותו בידו פטרת ליה אפי' אינם בידו אלא שמצויין בשוק לקנות בשעת זריקה הרי אלו כאלו הן בידו ופטור ואפילו לא נמצאו לאחר מכאן: **נזדמנו לו סמנין.** למוכה אחר המכה ולא קנאן ולא ריפא עצמו: **מהו.** מי אמרינן הרי היה יכול להתרפאות או דילמא כיון דבשעת זריקה לא הוי סמנין מיחייב דהא מכת מות הוא: **הרי יצא מב"ד זכאי.** כלומר הואיל וקודם עמדו בדין מצאו לו זכות אין לנו לחייבו: **זרק צרור בכותל.** (א) ונתכוין להרוג את חבירו וזרק צרור והכה בכותל בכח וחזרה מכחו לאחורי' והרגו חייב דהא נמי כחו הוא: **כגון אלו המשחקין בכדור שהרגו.** רגילין תינוקות להכות הכדור בכותל בכח כדי שתחזור לאחוריה הרבה ולאחר (ב) שזורק הוא רץ וחבירו אוחז את הכדור ומכה אותו בה. אם יכול לכוון הוא דזרק בכותל אשמעינן תנא דאם נתכוין שתהרוג את חבירו בחזרתה לאחוריה ויש בו כדי להמית חייב: **כגון אלו המשחקין בכדור שהרגו תוך ד' אמות פטורין.** אם היה המוכה עומד בתוך ארבע אמות של כותל ולא הספיקה לחזור ד' אמות עד שמצאתו והרגתו פטור הזורק מגלות: **חוץ לד' אמות חייב.** גלות: **אי דניחא ליה.** (י)(שלא) שתחזור יותר: **אפי' פורתא נמי.** ליחייב גלות דהא הרג בשוגג וטעמא ליכא למיפטריה: **ואי לא ניחא ליה.** שתחזור כל כך: **אפי' טובא נמי.** יותר מד' אמות ליפטר דלא נתקיימה מחשבתו דאמר מר (מכות דף ז:) ואשר לא צדה פרט למתכוין לזרוק שתים וזרק ד' אלמא כיון דלא ניחא ליה דניזיל לא: **סתם משחקין בכדור כמה דעיילי.** ומקרבי לכותל בשעה שזורקין מינח ניחא ליה כדי שתחזור הרבה הלכך בציר מד' אמות לא ניחא ליה דתיזיל. אית דמפרשי האי חייבין ופטורין ממיתה וכגון שהתרו בו: **דכי האי גוונא.** שחוזר לאחוריה מכח זריקתו חשיב להו כחו: **המקדש.** מי חטאת באפר. נתינת אפר על המים קרי קידוש כדתנן במסכת פרה (פרק ו מ"ב) (ח)(הרי קודש) לף על המים: **ואח"כ נפל לשוקת.** אבן חלולה שהמים נכנסין בו מן המעין דרך נקב שפופרת דכתיב (במדבר יט) מים חיים אל כלי שתהא חיותן בכלי. וקא ס"ד דהאי נפל דקתני כגון שנפל על ידו בכח או על הצד כלומר על צד הכלי ומשם ניתז בכח לשוקת וקתני דפסול: **בשותת.** לא ניתז מכח נפילה ראשונה אלא מעצמו חזר ושתת מידו לשוקת. שותת כמו (ברכות דף כב:) מים שותתין על ברכיו קולי"ר בלע"ז שאינו ניתז למרחוק אלא נופל ויורד כנגדו: **והזה עליה.** ונתכוין להזות עליה לטהרה מטמאת מת וההזיה נראית עליה אבל ספק על המחט נפל ההזיה כשיוצאת מידו ספק על החרס הזה תחלה: **ומיצה עליה.** כלומר ומן החרס חזרה ונתזה עליה וקתני פסולה אלמא לאו כחו היא: **מצא אמר.** לאו לשון מצוי דהוה המזה(ט) קתני אלא לשון מציאה כלומר ההזאה נמצאת עליה ואין ידוע אם בתחלה הזה עליה או חזר מכח היתוז או שמא לא זה ולא זה אלא על החרס הזה והיה מדרון והלכה ההזאה על המחט דליכא כחו כלל: **דכפתיה.** קשר ידיו ורגליו על שפת הים: **ואשקיל עליה בידקא דמיא.** הפנה את מרוצת המים עליו: **גיריה דידיה הוא.** הן הן חציו והרי הוא כזורק בו חץ וכדמפרש ואזיל שהמים באים בכח ראשון עליו מיד כגון שהניחו סמוך לשפת הים והשפה מדרון: **בכח ראשון.** כשפינה להם דרך לצד זה מיד נפלו עליו דהוי כחו: **אבל בכח שני.** שהניחו רחוק קצת ולא נפלו המים מיד בצאתן מגדרותיהן עליו אלא לאחר מכאן הלכו על המקום שהוא שם גרמא הוא ולא מכחו: **והלכה לצדדין.** דרך נפילתה שלא נפלה כנגדו אלא כשהיא חוזרת לארץ היתה מתרחקת לצדדין אבל אם נפלה נוכחה והרגה פטור דלאו כחו הוא אלא היא חוזרת לארץ מאליה: **תיזיל לעיל.** דהא כלפי מעלה זרקה כנגדו ולא לצדדין:

אי

סתם משחקין בכדור כמה דעיילי כו'. לא מסתבר לפרש כלל לענין חיוב מיתה במזיד דאי קאי גברא תוך ארבע אמות ואתרו ביה וקיבל עליו התראה אמאי פטור הא ודאי מתכוין הוא אלא נראה כלשון ראשון שפירש בקונטרס דלענין גלות איירי כדדרשינן שלהי כיצד הרגל (ב"ק ד' כו: ושם) ואשר לא צדה פרט למתכוין לזרוק שתים וזרק ארבע והוא הדין נתכוין לזרוק ד' וזרק ב' כי הכא דסתם משחקין בכדור מתכוין שתלך חוץ לד' אמות ולא תוך ד' אמות ומיהו קשה אי למיפטריה מגלות קאמר פרט למתכוין לזרוק ב' וזרק ד' הא דאמרינן בריש אלו הן הגולין (מכות ד' ז: ושם) (אם בפתע) בלא איבה פרט לשוגג בלא צדיה פרט למתכוין לצד זה והלכה לצד אחר ואשר לא צדה פרט למתכוין לזרוק שתים וזרק ארבע והשתא מקרא דואשר לא צדה דכתיב ברישא בפרשת ואלה המשפטים מוקמי בלא צדיה דפרשת ואלה מסעי הוה ליה למעוטי ההוא דדמי טפי לפטור כגון נתכוין לצד זה והלכה לצד אחר ולא נתכוין לזרוק לצד הנראה ובשלהי כיצד הרגל (ב"ק ד' כו: ושם) פירש בקונטרס לשון אחר דחייב גלות וכן נראה לר"ת ולא לגמרי כפירושו דפירש פרט לנתכוין לזרוק ב' וזרק ד' דלא הוי בכלל כי יזיד דכתיב בתריה אלא פרט דלא הוי בכלל מכה איש ומת דכתיב לעיל מיניה ולהאי פי' לא מתוקמא שמעתין לענין גלות אלא לענין חיוב מיתה כלשון שני שבקונטרס וא"ת ואמאי איצטריך לחייב גלות לנתכוין לזרוק ב' וזרק ד' מהיכא ס"ד דפטור ולפטור ממיתה ודאי לא אתא דפשיטא דשוגג פטור ממיתה וי"ל דהוה פטרינן ליה מבלא צדיה כמו נתכוין לצד זה והלכה לצד אחר ועוד יש לפרש דלעולם נתכוין לזרוק ב' וזרק ד' פטור מגלות ולא קשיא מידי מההיא דמכות דלהכי נקט ברישא לצד זה משום דהתחיל לדרוש קרא דבלא צדיה ברישא והתנא רצה להזכיר הפשוט יותר תחלה וא"ת ואמאי איצטריך בפרק אלו הן הגולין (מכות ד' ז: ושם) (י)(מבשגגה) לפטור נתכוין להרוג בהמה והרג את האדם הא על כרחך היינו או נתכוין לזרוק לצד זה והלכה לצד אחר או נתכוין לזרוק ב' וזרק ד' וי"ל דהתם היו האדם והבהמה זה אצל זה אי נמי כסבור בהמה ונמצא אדם ומיהו תימה הא דפליגי רבי ורבנן בריש אלו הן הגולין (שם) בנשמט הברזל מקתו ומן העץ המתבקע דמר מחייב בהאי ומר מחייב בהאי אמאי חייב הא הוי כמו נתכוין לזרוק ב' וזרק ד' שנתכוין לבקעת עצים שלפניו והלך למרחוק:

בגופם

עין משפט
נר מצוה

כ א ב מיי' פ"ג מהל' רוצח הלכה יא:
כא ג ד מיי' שם הי"ב:
כב ה מיי' פי"ט מהלכות פרה אדומה הל' ב:
כג ו מיי' שם פי"ב הלכה ג:
כד ז ח ט מיי' פ"ג מהלכות רוצח הלכה יג:

מסורת הש"ס

א) [לקמן עח:], ב) פ"א דאזלי מיניה, ג) פרה פי"ב מ"א, ד) פרה פי"ב מ"ב ע"ש, ה) חולין טז., ו) פ"א ל"ג, ז) [שמות כא], ח) [צ"ל היה קדוש], ט) בפ"א: מצוי דהא הוא, י) [צ"ל בבלי דעת].

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה זרק וכו' נתכוין כצ"ל ואות ו' נמחק: (ב) בד"ה כגון אלו המשחקין וכו' ולאחר שזורק הוא רץ וכו' אם יכול לכוון ואשמעינן תנא דאם ההוא דזרק בכותל נתכוין שיהרוג את חבירו:

◆

לעזי רש"י

קולי"ר. לשפוך.

◆

מוסף רש"י

הרי יצא מבית דין זכאי. והא נפקא לן מצדיק אל תהרוג בפרק אחד דיני ממונות (לעיל לג:) מנין ליוצא מב"ד זכאי ואמר אחד יש לי ללמד עליו חובה שאין מחזירין אותו שנאמר וצדיק אל תהרוג (לקמן עח:). דכפתיה. קשרו. ואשקיל עליה בידקא דמיא. שהפנה המים לעבור עליו וניבעוהו. גירא דידיה הוא. דהרגו ממש כנותן המים והן הן כלי זינו ולא הוי גרמא (חולין טז.). בכח ראשון. שקשרו סמוך לשפת המים וכיון שנקב נקב בשפת המים מיד באו המים לפניו (שם). אבל בכח שני. שקשרו ברחוק והמים הלכו שם, אע"פ שהוא נקב הנקב והפנו לשם, פטור דגרמא בעלמא הוא (שם).